

การประเมินความคุ้มค่าในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว

ชไมพร เป็นสุข*

ณิรนา อากาศรัส

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย

อังสุมาลิน จำนงชอบ

พงษ์เทพ หาญพัฒนกิจ

กัญจน์ ศิลป์ประสิทธิ์

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันรับ 5 มิถุนายน 2568, วันแก้ไข 8 กันยายน 2568, วันตอบรับ 12 กันยายน 2568.

บทคัดย่อ

การประเมินความคุ้มค่าในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพ ภายในแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับรางวัลที่ 1 GREEN Health Attraction จำนวน 13 แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีบทบาทโดยตรงในการดำเนินโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินความคุ้มค่าในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพใน แหล่งท่องเที่ยว และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่า SROI อยู่ในช่วงระหว่าง 1.01 ถึง 3.95 โดยแหล่งท่องเที่ยว ทุกแห่งมีค่า SROI มากกว่า 1 ซึ่งสะท้อนถึงความคุ้มค่าของการลงทุนด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัยด้านสุขภาพ โดยการลงทุน 1 บาท สามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมได้มากกว่าหนึ่งบาทขึ้นไป นอกจากนี้ การลงทุนด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การดูแลห้องน้ำสาธารณะ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดหาผ้าห่ม-ผ้าใช้ที่ได้มาตรฐาน และการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยว มีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและ สังคม อีกทั้งยังส่งเสริมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว การศึกษานี้มีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาและยกระดับการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาครัฐควรผลักดันการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวเป็นมาตรฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

คำสำคัญ: ความคุ้มค่า อนามัยสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยด้านสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยว

* ผู้รับผิดชอบบทความ, อีเมล : chamaiporn.p@anamai.mail.go.th

Assessing the Cost-Effectiveness of Environmental Health and Safety Management in Tourist Attractions

Chamaiporn Pensuk*

Neeranuch Arpajarat

Bureau of Environmental Health, Department of Health

Angsumalin Jamnongchob

Phongthep Hanpattanakit

Kun Silprasit

Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

Received 5 June 2025, Revised 8 September 2025, Accepted 12 September 2025.

Abstract

The evaluation of the cost-effectiveness of environmental health and health safety management in tourist attractions has the objective of studying the cost-effectiveness of managing environmental health and health safety within tourist attractions and developing policy recommendations for promoting sustainable health and environmentally friendly tourism. The study was conducted using qualitative data from 13 tourist attractions which received the first-place GREEN Health Attraction award, through In-depth interviews with key personnel directly involved in implementing health and environmental initiatives at the attractions. An assessment tool for evaluating the cost-effectiveness of environmental health and health safety management in tourist attractions was applied, and data were analyzed using Social Return on Investment (SROI). The results of the analysis revealed that the SROI values ranged between 1.01 and 3.95, with every tourist attraction showing an SROI value greater than 1. This reflects the cost-effectiveness of investing in environmental health and health safety management, as one baht of investment can generate more than one baht in social return. Moreover, investments in environmental health management, such as maintaining public restrooms, managing solid waste, providing safe drinking and utility water, and ensuring safety in tourist areas were found to be cost-effective in both economic and social terms. These also enhanced tourist satisfaction and created a positive long-term image of tourist attractions. This study provides policy recommendations for the development and upgrading of environmental health and health safety management in tourist attractions, as well as for promoting tourist satisfaction through such management. Government agencies should push forward environmental health and health safety management in tourist attractions as a key standard for developing sustainable tourism that is both health-friendly and environmentally friendly in Thailand's tourism industry.

Keywords: Value for money, Environmental health, Health safety, Tourist destination

* Corresponding author, e-mail : chamaiporn.p@anamai.mail.go.th

■ บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาภาคการท่องเที่ยวไทยมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยสร้างรายได้คิดเป็นสัดส่วนกว่า ร้อยละ 22 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และมีบทบาทในการจ้างงานใหม่อย่างต่อเนื่อง⁽¹⁾ โรงแรมและธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในฟันเฟืองหลักของระบบเศรษฐกิจนี้ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่สำคัญที่ยังคงปรากฏคือ ประเด็นด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพลักษณ์และความมั่นใจของนักท่องเที่ยว การระบาดของโรคติดต่อ เช่น โรคเลิเจียนเนอร์ ซึ่งมีรายงานการติดเชื้อในนักท่องเที่ยวต่างชาตินักกว่า 100 รายในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา⁽²⁾ รวมถึงการระบาดของโรคโควิด 19 ที่ส่งผลให้หลายกิจการในภาคบริการต้องปิดตัวชั่วคราวหรือล้มเลิกกิจการอย่างถาวร เป็นเครื่องชี้วัดที่ชัดเจนถึงความสำคัญของมาตรการด้านความสะอาด และสุขลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว งานวิจัยในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 ยังชี้ว่าความสะอาด สุขลักษณะ และความปลอดภัยทางสาธารณสุขกลายเป็นปัจจัยลำดับต้นที่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติใช้ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทาง⁽³⁾ ท่ามกลางบริบทนี้ การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการห้องน้ำสาธารณะ การจัดการขยะมูลฝอย การควบคุมคุณภาพน้ำดื่ม-น้ำใช้ และสภาพแวดล้อมโดยรวม จึงไม่ใช่เพียงประเด็นด้านสุขภาพสาธารณะเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่และคุณภาพชีวิตของชุมชนเจ้าบ้าน การลงทุนในด้านดังกล่าวจึงควรได้รับการประเมินถึงความคุ้มค่าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบายใน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความคุ้มค่าของการจัดการสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ผ่านการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment : SROI)⁽⁴⁻⁷⁾ ในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับรางวัล GREEN Health Attraction ระดับประเทศของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประเภทกิจกรรมและบริบทชุมชน โดยแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย การจัดการมูลฝอย การจัดการส้วมและสิ่งปฏิกูล การจัดการด้านอนุรักษ์พลังงาน การจัดการอาคารและสิ่งแวดล้อม การจัดการสุขาภิบาลอาหาร อาหารปลอดภัยและน้ำดื่ม-น้ำใช้ และการส่งเสริมสุขภาพผู้บริการและพนักงาน⁽⁸⁻⁹⁾ โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวไทยให้แข่งขันได้ในระดับสากล พร้อมทั้งเสริมสร้างความมั่นใจและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

■ วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

■ ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เจ้าหน้าที่หรือ

ผู้ดูแลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชาวบ้าน ราษฎรชาวบ้าน และผู้นำชุมชนในพื้นที่

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาคครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 13 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งได้รับรางวัลที่ 1 (ชนะเลิศ) จากการประกวด GREEN Health Attraction ระดับประเทศของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประเภทกิจกรรมและบริบทชุมชน

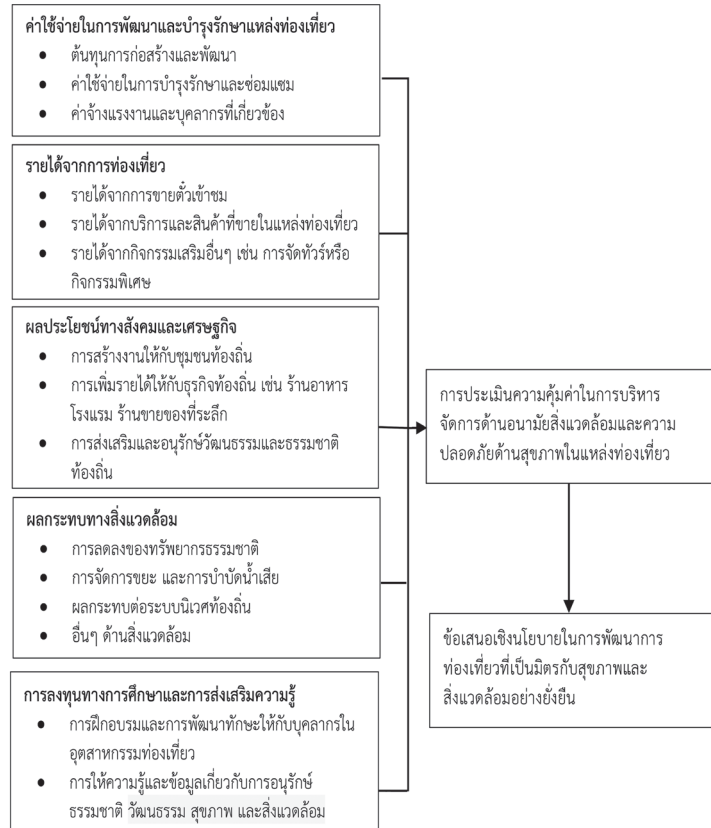
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้มุ่งเน้นการประเมินความคุ้มค่าของการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้กรอบแนวคิดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI)⁽¹⁰⁾ เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และการซ่อมบำรุง รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งเชิงบวกและลบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น การลงทุนในด้านการศึกษาและการพัฒนาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เป็นต้น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษานี้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568

วิธีการศึกษา

● **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**
ประชากร ได้แก่ บุคคลที่มีบทบาทโดยตรง และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กับการดำเนินโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับรางวัล GREEN Health Attraction ได้แก่ เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชาวบ้าน ราษฎรชาวบ้าน และผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบโควตา (Quota Sampling) โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแต่ละศูนย์อนามัย และได้รับรางวัลที่ 1 (ชนะเลิศ) รวมทั้งสิ้น 13 แห่ง ทั่วประเทศ เป็นตัวแทนของกลุ่มพื้นที่ศึกษา

● **ขั้นตอนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1) กำหนดแนวทาง กรอบแนวคิด และตัวชี้วัดในการประเมินความคุ้มค่าด้วยแนวทาง SROI

2) ศึกษาเอกสาร กฎหมาย มาตรฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

3) พัฒนาเครื่องมือวิจัยและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง

4) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

5) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ SROI

6) สรุปผลและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

● **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบประเมินความคุ้มค่าในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและบำรุงรักษา รายได้จากการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชน รวมถึงการลงทุนทางการศึกษาและการส่งเสริมความรู้

● **การวิเคราะห์ข้อมูล** ดำเนินการโดยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน หรือ SROI (Social Return on Investment) ซึ่งเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่สามารถประเมินทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การประเมินต้นทุน (Cost Analysis) วิเคราะห์ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับลงทุนเพื่อการ

ดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าก่อสร้าง และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น ห้องน้ำ ระบบน้ำดื่ม การจัดการขยะ) ค่าดำเนินงานประจำ เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าจ้างบุคลากร ต้นทุนด้านการส่งเสริมความรู้ การอบรม การประชาสัมพันธ์

2) การวิเคราะห์ผลประโยชน์ (Benefit Analysis) วิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนี้ เชิงเศรษฐกิจ: รายได้จากการท่องเที่ยว การสร้างงาน การกระจายรายได้สู่ชุมชน เชิงสังคม: ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว คุณภาพชีวิตของประชาชน ความร่วมมือในชุมชน เชิงสิ่งแวดล้อม: ความสะอาดของพื้นที่ การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ เชิงสุขภาพ: ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ปัญหาด้านสุขภาพต่างๆ

3) การแปลงมูลค่าทางสังคมเป็นมูลค่าทางการเงิน (Monetization) ทำการแปลงค่าผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมให้เป็นมูลค่าทางการเงิน (monetized outcomes) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารรอง สถิติ หรือการประเมินเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ

4) การคำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน โดยวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้ดัชนีอัตราผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) คำนวณจากมูลค่าผลประโยชน์สุทธิที่เกิดขึ้นต่อเงินลงทุน 1 หน่วย โดยเกณฑ์ยอมรับคือ SROI มากกว่า 1

5) การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถูกวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัด

กลุ่มข้อมูลตามประเด็นหลักทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ค่าใช้จ่าย รายได้ ผลประโยชน์ ผลกระทบ ความพึงพอใจ และการส่งเสริมความรู้ จากนั้นนำผลวิเคราะห์มาสังเคราะห์ร่วมกับผลเชิงปริมาณ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าที่ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

● การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ กรมอนามัย เลขที่ 787/2567 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2567

■ ผลการศึกษา

แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 13 แห่ง แบ่งเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (ศาสนสถาน โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ชุมชน และศูนย์การค้าในเขตเมือง) 7 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 53.85 และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 6 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 46.15 โดยแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 13 แห่ง กระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาค ดังตารางที่ 1

การศึกษานี้แบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว 13 แห่ง

1.1 ต้นทุนและผลตอบแทนของการบริหารจัดการโครงการด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมที่แหล่งท่องเที่ยวได้ดำเนินการในระยะเวลา 1 ปี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีการลงทุนในโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยมีต้นทุนที่แตกต่างกัน และได้รับผลตอบแทนเป็นมูลค่าของผลตอบแทนที่มากกว่าต้นทุนที่ได้ลงทุนไปในทุกโครงการ โดยสามารถแยกผลตอบแทนเป็น

ด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 2

1.2 การประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว จากต้นทุนและผลตอบแทนในการดำเนินการโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 13 แห่ง ได้ประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) พบว่า ทุกโครงการมีผลการประเมิน SROI มากกว่า 1 ดังตารางที่ 3

จากผลการประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพภายในแหล่งท่องเที่ยว 13 แห่งทั่วประเทศ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง มีค่า SROI มากกว่า 1 ซึ่งสะท้อนถึงความคุ้มค่าของการลงทุนในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยการลงทุน 1 บาทสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมได้มากกว่าหนึ่งบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้จำกัดเพียงแค่ตัวเลขของผลตอบแทนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงผลกระทบเชิงบวกในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้านความคุ้มค่าในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความคุ้มค่าในการลงทุนในทุกด้าน และยังสามารถขยายผลและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่า ในด้านเศรษฐกิจ การลงทุนเพื่อดำเนินโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว สามารถช่วยสร้างโอกาสทางรายได้ให้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะใน

ตารางที่ 1 แสดงการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย จำนวน 13 แห่ง

ศูนย์อนามัย	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	จังหวัด
ศูนย์อนามัยที่ 1	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	เชียงราย
ศูนย์อนามัยที่ 2	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	เพชรบูรณ์
ศูนย์อนามัยที่ 3	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	กำแพงเพชร
ศูนย์อนามัยที่ 4	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	พระนครศรีอยุธยา
ศูนย์อนามัยที่ 5	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	เพชรบุรี
ศูนย์อนามัยที่ 6	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	ระยอง
ศูนย์อนามัยที่ 7	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	มหาสารคาม
ศูนย์อนามัยที่ 8	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	อุดรธานี
ศูนย์อนามัยที่ 9	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ชัยภูมิ
ศูนย์อนามัยที่ 10	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	อุบลราชธานี
ศูนย์อนามัยที่ 11	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ระนอง
ศูนย์อนามัยที่ 12	แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	สตูล
สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง	แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนในการดำเนินการและผลตอบแทนของโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในระยะเวลา 1 ปี

แหล่งท่องเที่ยว	จังหวัด	ต้นทุน (บาท)	ผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ (บาท) (1)	ผลตอบแทนด้านสังคม (บาท) (2)	ผลตอบแทนด้านสุขภาพ (บาท) (3)	ผลตอบแทนด้านสิ่งแวดล้อม (บาท) (4)	รวมมูลค่าผลตอบแทน (บาท) (1)+(2)+(3)+(4)
มนุษย์สร้างขึ้น	เชียงราย	50,000,000	50,000,000	0	310,000	59,000	68,369,000
ทางธรรมชาติ	เพชรบูรณ์	600,000	160,000	280,000	120,000	100,000	660,000
ทางธรรมชาติ	กำแพงเพชร	769,000	870,000	476,000	250,500	19,200	1,615,700
มนุษย์สร้างขึ้น	พระนครศรีอยุธยา	2,645,000	1,972,000	560,000	20,000	126,000	2,678,000
ทางธรรมชาติ	เพชรบุรี	250,000	300,000	100,000	0	12,100	412,100
มนุษย์สร้างขึ้น	ระยอง	775,600	555,000	583,500	65,000	107,250	1,310,750
มนุษย์สร้างขึ้น	มหาสารคาม	500,000	1,160,000	0	200,000	31,980	1,391,980
มนุษย์สร้างขึ้น	อุดรธานี	45,000	17,600	20,000	11,000	2,472.5	56,072.5
ทางธรรมชาติ	ชัยภูมิ	928,000	1,093,600	786,750	475,200	55,000	2,410,550
มนุษย์สร้างขึ้น	อุบลราชธานี	40,000	9,000	20,700	8,500	5,000	43,200
ทางธรรมชาติ	ระนอง	13,520,000	10,469,000	7,750,000	1,000,000	200,000	19,419,000
ทางธรรมชาติ	สตูล	850,000	2,620,000	342,000	241,000	155,000	3,358,000
มนุษย์สร้างขึ้น	กรุงเทพฯ	563,121.57	864,000	0	100,000	440	964,440

รูปแบบของการจ้างงาน การค้าขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการให้บริการในพื้นที่ท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ภายในชุมชน และส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยว

ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ต่อเนื่องและยั่งยืน ในขณะเดียวกัน การลงทุนดังกล่าวยังส่งผลดีในด้านสังคม โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยด้านสุขภาพ ความสะอาด และความเป็นระเบียบของพื้นที่ ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 สรุปผลการประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว 13 แห่ง

แหล่งท่องเที่ยว	จังหวัด	ผลการประเมินความคุ้มค่าการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพ
มนุษย์สร้างขึ้น	เชียงราย	1.36
ทางธรรมชาติ	เพชรบูรณ์	1.10
ทางธรรมชาติ	กำแพงเพชร	2.10
มนุษย์สร้างขึ้น	พระนครศรีอยุธยา	1.01
ทางธรรมชาติ	เพชรบุรี	1.65
มนุษย์สร้างขึ้น	ระยอง	1.69
มนุษย์สร้างขึ้น	มหาสารคาม	2.78
มนุษย์สร้างขึ้น	อุดรธานี	1.25
ทางธรรมชาติ	ชัยภูมิ	2.60
มนุษย์สร้างขึ้น	อุบลราชธานี	1.08
ทางธรรมชาติ	ระนอง	1.44
ทางธรรมชาติ	สตูล	3.95
มนุษย์สร้างขึ้น	กรุงเทพฯ	1.71

และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

เมื่อพิจารณาในช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด 19 พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเลือกเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีความปลอดภัย มีระบบสาธารณสุขที่ดี และมีมาตรการควบคุมด้านสุขอนามัยอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวต้องปรับตัวและให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้ทันต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

อีกประเด็นสำคัญที่ปรากฏจากผลการศึกษา คือ ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของความร่วมมือในการดำเนินโครงการ การให้ข้อมูล การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และการทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การมี

ส่วนร่วมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้โครงการมีความยั่งยืน และเกิดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ ทั้งยังสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ให้แก่คนในชุมชน

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพภายในแหล่งท่องเที่ยว 13 แห่ง และข้อมูล รวมทั้งข้อเสนอแนะในมิติต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว สามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1 ข้อเสนอต่อการพัฒนาและยกระดับการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งลงทุนในการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่าง

ต่อเนื่อง เช่น การจัดการห้องน้ำให้สะอาดเพียงพอ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี การจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการสุขาภิบาลอาหาร และการควบคุมคุณภาพน้ำดื่ม-น้ำใช้ให้ได้มาตรฐาน เนื่องจากการลงทุนที่มีความคุ้มค่าในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2) ควรบูรณาการการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ลดของเสีย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมของพื้นที่ท่องเที่ยว

3) ควรพัฒนาและยกระดับการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ให้เป็นมาตรฐานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงตอบโจทย์ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว แต่ยังเป็นจุดแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวระดับโลกได้

4) ควรกำหนดให้มาตรฐานการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพเป็นเกณฑ์บังคับสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองหรือขึ้นทะเบียน เนื่องจากไม่เพียงเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้มาเยือน แต่ยังเป็นการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวของไทยให้สอดคล้องกับแนวทางสากล

5) แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อแสดงให้เห็นถึง

ความคุ้มค่าของการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จริงเพื่อวางแผนพัฒนาต่อเนื่องในระยะยาว

6) หน่วยงานด้านสาธารณสุข และด้านการท่องเที่ยวจัดทำแผนส่งเสริมการสื่อสารและประชาสัมพันธ์จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวที่สะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงหลังวิกฤตโรคระบาดซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสุขอนามัยส่วนบุคคลและสุขลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

7) การสร้างระบบการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวควรมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ไม่เพียงแต่ในด้านนโยบายแต่รวมถึงงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือที่จำเป็น

2.2 ข้อเสนอต่อการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว

1) ควรใช้แนวคิด “สุขภาพและสิ่งแวดล้อม” เป็นจุดขายทางการตลาด (marketing positioning) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวไทยในยุคหลังการระบาดของโรคโควิด 19 เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญกับความปลอดภัย สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นอันดับต้นๆ ในการเลือกจุดหมายปลายทาง

2) การยกระดับคุณภาพด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลต่อการเพิ่มความพึงพอใจและการกลับมาใช้บริการซ้ำของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะนำมาสู่รายได้ที่ยั่งยืนแก่ชุมชน

ท้องถิ่นและประเทศในระยะยาว

3) ควรมีการสื่อสารความคุ้มค่าของการลงทุนในโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนรับรู้ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

4) ควรประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้แบบสอบถามหรือระบบ Feedback เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพบริการ โดยเฉพาะประเด็นด้านสุขอนามัย ความสะอาด ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจกลับมาเยือนซ้ำ

■ อภิปรายผล

การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนในการดำเนินโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่ให้ความสำคัญและมีการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพได้สะท้อนให้เห็นถึงมิติของผลกระทบเชิงบวกที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาพบว่า โครงการที่ดำเนินการโดยมีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุนที่สูงอย่างมีนัยสำคัญ การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในประเด็นดังกล่าวไม่เพียงตอบสนองต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยว แต่ยังสะท้อนถึงความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการที่ดีครอบคลุมทั้ง การจัดการขยะ สุขาภิบาลอาหาร การควบคุมคุณภาพน้ำดื่ม-น้ำใช้ และความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยว

ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วจินี อารีรอบ และคณะ⁽¹¹⁾ ที่ระบุว่าการกำหนดมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพราะสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำยิ่งไปกว่านั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมยังส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม ดังเห็นได้จากงานวิจัยของ จิตติ มงคลชัยอรัญญา และคณะ⁽¹²⁾ ที่ศึกษาในชุมชนบ่อเจ็ดลูกพบว่า การสนับสนุนจากชุมชนสามารถเสริมสร้างมิติความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดการอย่างเป็นระบบและตอบโจทย์ในระยะยาว

ในเชิงนโยบาย งานวิจัยนี้เสนอให้ภาครัฐหน่วยงานท้องถิ่น และผู้ประกอบการท่องเที่ยวพิจารณาการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพเป็นกลยุทธ์หลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องพัฒนาแนวทางหรือเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรด้านการดูแลสุขภาพในพื้นที่ และพัฒนาเครื่องมือทางการตลาดเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมไปยังกลุ่มเป้าหมาย เช่น ระบบมาตรฐาน GREEN Health Attraction หรือ มาตรฐาน STAR เป็นต้น ในส่วนของผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน หรือ SROI การศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม สามารถสร้างผลตอบแทนที่สูง โดยค่า SROI อยู่ในช่วงระหว่าง 1.01 ถึง

3.95 ซึ่งทุกแห่งมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเช่น โครงการติดตั้งทำเทียมเรือลอยน้ำบริเวณอ่าวประมง เกาะหลีเป๊ะ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา จังหวัดสตูล ที่มีค่า SROI เท่ากับ 3.95 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเงินลงทุนทุก 1 บาท สามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมได้ 3.95 บาท ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับการศึกษาของ สิริพงศ์ กันธิยะ⁽¹³⁾ ที่พบว่าโรงแรมที่เน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถสร้างค่า SROI สูงถึง 3.71

ผลการศึกษาเหล่านี้ยืนยันว่า การลงทุนในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงสร้างความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ แต่ยังตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและรอบด้าน

■ สรุป

งานวิจัยนี้ ได้ยืนยันถึงความคุ้มค่าด้านสังคมของการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยชี้ให้เห็นว่าความคุ้มค่าจะเกิดขึ้นมากที่สุดเมื่อโครงการสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในหลากหลายมิติ และมีการขับเคลื่อนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

จากประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบ ทำให้สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการประเมินความคุ้มค่าแบบ SROI เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวัดผลตอบแทนของโครงการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในมิติที่กว้างกว่าเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยสามารถวัดผลตอบแทนในมิติทางสังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างรอบด้าน จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือ

มือที่สามารถเลือกใช้ในการนำไปขยายผลเพื่อใช้ประเมินประเมินความคุ้มค่าในการบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐในการจัดสรรงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนโครงการ หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ท้ายที่สุด ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวเห็นประโยชน์จากการพัฒนาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวไทยให้มีความปลอดภัย ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยว ประชาชน และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

■ ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคเพิ่มเติม โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ว่าการจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจเดินทางซ้ำในระดับใด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์ทางสังคมกับมิติของการตลาดและการสื่อสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

■ กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 13 แห่งเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูลงบประมาณและข้อมูลการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว และขอขอบคุณคณะอาจารย์ประจำ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม

และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์อนามัยทั้ง 13 เขต รวมถึง

เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ
ข้อมูลภาคสนามอย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาย ชีระวัฒนากุล, ธารธร รัตนฤมิตศร. ฉากทัศน์การท่องเที่ยวไทยหลัง COVID-19 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1473992102801911&id=232640690270398&set=a.907374049463722>
2. กรมควบคุมโรค กองระบาดวิทยา. รายงานสถานการณ์โรคลีเจียนเนอริส (Legionellosis) [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: [https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/files/สถานการณ์โรคลีเจียนเนอริส%20\(Legionellosis\)%20final-edit.pdf](https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/files/สถานการณ์โรคลีเจียนเนอริส%20(Legionellosis)%20final-edit.pdf)
3. ศิริภา จิตผ่อง, อัญญา นฤปาไล. สภาพปัญหาความปลอดภัยระหว่างการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการให้บริการการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวต่างชาติ [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1994/1/57602420.pdf>
4. ทศนีย์ นาคเสนีย์, รุจิรา แสงแข, อมรพิมล พัทธกษ. ผลตอบแทนทางสังคมจากการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ยั่งยืนเป็นสุข วิถีไทย รามัญ. วารสารละศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 2565;6(1):88-105.
5. พชร ชำนาญไพร. การวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในธุรกิจเพื่อสังคมของศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปู [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:91021
6. โชติภา ภาชีผล. การประเมินผลตอบแทนทางสังคม. วารสารเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2560;45(4):342-52.
7. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจ้างที่ปรึกษาวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact Assessment - SIA) จากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: https://www.dasta.or.th/uploads/file/202209/1663574314_b08282975da746df1180.pdf
8. กรมอนามัย สำนักงานอนามัยสิ่งแวดล้อม. มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม GREEN Health Attraction. ปทุมธานี: มินนี่ กรุ๊ป; 2566.
9. กรมอนามัย สำนักงานอนามัยสิ่งแวดล้อม. รางวัลโรงแรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2567 [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://ghh.anamai.moph.go.th/award>
10. SROI Network. A guide to Social Return on Investment [Internet]. 2012 [cited 2025 May 11]. Available from: <http://socialvalueint.org/wp-content/uploads/2016/12/The-SROI-Guide-2012.pdf>
11. วจิณี อารีรอบ, ธนัษพร มุสิกบุตร, มัสลิน บัวบาน, ชลิดา ตระกูลสุนทร. การพัฒนาโมเดลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตกเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 2564;8(2):45-63.
12. จิตติ มงคลชัยอัญญา, วีรบูรณ์ วิสารทสกุล, เกศกุล สระแก้ว, เศรษฐภูมิ บัวทอง. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินผลโครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). นนทบุรี: สันสาย; 2563.
13. สิริพงศ์ กันธิยะ. การวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโรงแรมรักษ์สิ่งแวดล้อม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2560.